

Museum van de Geest in Amsterdam.

Foto Bastiaan van Musscher

MUSEA **Museum van de Geest in acute geldnood: 'We vallen tussen subsidie categorieën in'**

Het museum over mentale gezondheid heeft een crowdfundingactie opgezet. De situatie is illustratief voor de financiële krapte in de cultuursector in het algemeen.

Het Museum van de Geest verkeert in acute geldnood. Het museum over mentale gezondheid, gevestigd in het Dolhuys in Haarlem en in Hart Museum in Amsterdam, had gerekend op cultuursubsidies die niet zijn toegekend. Er is zes ton nodig om het museum te redden. Daarom heeft de organisatie een grote crowdfundingactie op touw gezet. Directeur Hans Looijen zal de uitkomst niet meer meemaken: hij vertrekt per 1 oktober.

'We moeten al dit hele jaar van maand tot maand zien te overleven', zegt Stephan Valk, voorzitter van de raad van toezicht. 'We werken nog maar met de helft van de mensen.'

Sinds 2019 lijdt het Museum van de Geest verlies. Het Dolhuys, een middeleeuws gebouw waar vanaf de 16de eeuw geestelijk zieken ('dollen') werden opgesloten en verzorgd, sloot dat jaar zijn deuren voor een grootschalige verbouwing. Na heropening in november 2020 kreeg het museum direct te maken met de lockdowns en beperkende coronamaatregelen.

Daarbovenop moest de Amsterdamse vestiging in de voormalige Hermitage tijdelijk haar deuren sluiten na de Russische inval in Oekraïne. De oprabbellende bezoekers-

aantallen (vorig jaar 35 duizend in Haarlem en 85 duizend in Amsterdam) wisten het tij niet te keren. Door inflatie en stijgende energiekosten werden de schulden alleen maar hoger. Vorig jaar had het museum een tekort van bijna negen ton. Nu zijn de reserves op.

Tot voor kort had het museum nog goede hoop op nabije redding. Alle pijlen waren gericht op het verkrijgen van structurele cultuursubsidie van de Rijksoverheid, het Cultuurfonds, de gemeente Amsterdam en/of de gemeente Haarlem. Per jaar is er zes ton extra nodig om het museum draaiende te houden. Deze zomer bleek dat geen van deze subsidies is toegekend.

De situatie is illustratief voor de financiële krapte in de cultuursector in het algemeen. Ook andere musea verkeren in geldnood, zoals het Fries Museum in Leeuwarden, dat in 2026 drie ton minder van de gemeente zal ontvangen.

'Iedereen vindt het fantastisch wat we doen, maar niemand heeft er een potje voor. We vallen tussen subsidie categorieën in met onze nadruk op mentale gezondheid, historie en kunst. Terwijl dat volgens ons precies is wat de samenleving nodig heeft, met de grote zorgen over mentaal welzijn', vertelt Stephan Valk in het museum-café in Haarlem.

Dat is een half uur na openingstijd al redelijk druk bezocht. Op de ramen prijken aanprijzingen van de jury van de European Museum of the Year Award, een prestigieuze prijs die het museum in 2022 heeft gewonnen. De jury loofde de instelling om de 'unieke en innovatieve manier' waarmee het 'de aard van de menselijke geest' verkent.

Een rondje door het gebouw met

'Het museum zit vol met persoonlijke verhalen, waar mensen kracht uit kunnen putten'

adjunct-directeur Jessica Belles laat zien hoe het museum dit doet. Er worden historische objecten getoond, sommige een tikkeltje gruwelijk ('vroeger dachten ze, als we nou heel hard iemands been vacuümzuigen, dan komt het met die geestelijke gezondheid wel weer in orde').

Er is veel 'outsiderkunst' te zien:

kunst gemaakt buiten het reguliere kunstcircuit om, bijvoorbeeld omdat de maker een fysieke of verstandelijke beperking heeft. En in bijna alle zalen worden bezoekers aan het denken gezet over vragen als: 'Hoe hoop jij dat we in 2040 voor onze geest zorgen?'

Ondanks de noodsituatie zit het museum nog vol toekomstplannen. Zo wil het museum bijvoorbeeld rondreizende tentoonstellingen langs aangesloten zorginstellingen organiseren. Ook het thema demantie zal meer aandacht krijgen. Het meest ambitieuze plan is een grote tentoonstelling over de Nederlandse kunstenaar Anton Heyboer (1924-2005), die op het punt van doorbreken stond toen hij werd opgenomen in een psychiatrische inrichting.

Ook qua bestuur zit het museum in een onzekere tijd. Hans Looijen, die het museum sinds 2008 leidde en verantwoordelijk was voor de uitbreiding naar Amsterdam, zal per 1 oktober vertrekken als directeur. Sinds maart functioneert Elco Damen als interim-directeur, hij is als oud-bestuurder van zorgorganisatie Cordaan al jaren bij het museum betrokken. De huidige situatie was toen niet voorzien.

'We gingen ervan uit dat we gered zouden zijn', aldus Valk. 'Dan zou

het museum vanaf 2025 een nieuwe fase ingaan.' Volgens Valk zag Looijen 'voor zichzelf geen rol weggelegd in de beoogde veranderingen'.

Een verandering die de organisatie met de huidige (interim-)directie wil doorvoeren is het afzonderlijker profileren van de Amsterdamse en Haarlemse vestigingen. Het plan is dat Haarlem in de toekomst zal fungeren als kenniscentrum, waar groepen trainingen kunnen volgen en activiteiten kunnen organiseren. De naam zal dan terugveranderen naar het Dolhuys. De hoop is dat de eeuwenoude geschiedenis van het gebouw het museum extra bestaansrecht geeft.

Een aangrijpend onderdeel van de vaste opstelling van het Dolhuys is *Sister Love* van kunstenaar Jantien de Bruin: een presentatie over het verlies van haar zus aan suicide, met (afgesneden) jeugdfoto's en brieven naar en van het hiernamaals. 'Het is een enorme troost voor mensen die iets vergelijkbaars hebben meegemaakt', vertelt Valk. 'En het museum zit vol met dat soort persoonlijke verhalen, waar mensen kracht uit kunnen putten. Dat maakt deze plek zo uniek.'

Belles knikt instemmend. 'We hopen dat iemand met diepe zakken dat wil helpen behouden.'

Anna Stibbe